

Úvodní zhodnocení

Architektonických soutěží bylo vyhlášeno i ukončeno v minulém roce cca 50, tedy jen o málo méně než v roce 2016, který byl v dějinách ČKA rekordní. Rok 2017 tak byl s přehledem druhý nejlepší v historii. Některé kraje bohužel v loňském roce žádnou soutěž neuspořádaly – Karlovarský a Zlínský.

Zajímavé je objevování se nových forem soutěží, kromě užší soutěže o návrh je to soutěžní dialog. Jakkoliv byla v některých soutěžích účast nízká, obecný trend to není. Upozornil na předpokládaný propad v roce 2019 po komunálních volbách a nového rozjíždění radnic. V loňském roce byly na základě architektonických soutěží realizovány: ÚP Klatovy, ÚS Jihlava, veřejný prostor nábřeží řeky Loučné v Litomyšli, přestavba hned dvou objektů ve města Planá u Mariánských Lázní – kina na kulturní centrum a smuteční síň, ZŠ Chýně a drobný objekt-pomník Lavička Václava Havla v Praze 6.

Prezentace (jsou samostatně ke shlédnutí na webu ČKA)

Na úvod byly představeny zkušenosti s novými formami architektonických soutěží. Mirek Vodák z CBArchitektura znovu prezentoval užší soutěž o návrh, kterou organizoval pro jihočeský kraj na dostavbu krajské knihovny v Českých Budějovicích. Vyzdvihnul zejména velkou rychlost postupu: za 6 měsíců od první úvahy byly výsledky soutěže. Klíčové bylo použití kvalitativního hodnocení portfolií porotou jako nástroje ke zúžení výběru (kromě kvalifikačního požadavku na realizovanou veřejnou stavbu za 30 mil. Kč za posledních 10 let). Upozornil též na dvojpublikaci vydanou CBArchitektura mapující kvalitní soudobé veřejné stavby v Jihočeském kraji a sousedním Horním Rakousku včetně způsobu výběru architekta. Je to aktuálně jediná publikace v ČR, která prezentuje realizace z architektonických soutěží! V následné debatě bylo zdůrazněno riziko užší soutěže o návrh – je potřeba bránit diskriminaci mladých architektů, ke které může při výběru přes portfolia dojít.

Druzí vystoupili Igor Kovačević z CCEA MOBA a Jan Lašmanský z Karo, Lašmanský a partners, kteří představili probíhající soutěžní dialog na revitalizaci kulturního domu v Neratovicích, což je po také aktuálně probíhající soutěži na revitalizaci Karlova náměstí druhé použití soutěžního dialogu jako právního rámce pro architektonickou soutěž. Umožňuje dopřesnění zadání, zapojení stakeholderů v debatách, komunikaci mezi soutěžícími a porotou. Specifické je, že díky tomu postrádá anonymitu. Vhodné je v tomto případě nastavovat též kvalifikační síto jako v případě užší soutěže o návrh se všemi specifiky takového postupu. Výhoda oproti soutěži o návrh je, že to je přímo forma zadání zakázky a tak nemusí následovat jednací řízení bez uveřejnění. U obou soutěžních dialogů pak použili jako kritérium pro výběr jak návrh, tak nabídkovou cenu za projekt, což je téma k debatě.

Následoval Tomáš Zdvihal z CBArchitektura, který se věnuje v rámci doktorátu na FA ČVUT sumarizaci architektonických soutěží. Představil počet AS za uplynulých 25 let a počet realizací z nich, kterých dohledal cca 150. Statistika zatím není finální, jelikož u 1/3 proběhlých soutěží nebylo zjištěno, zda-li v nich bylo pokračováno, či nikoliv. Zároveň jsou průběžně dohledávány další neevidované soutěže ze začátku 90. let. Představil též přehled nejaktivnějších veřejných zadavatelů architektonických soutěží. Požádal přítomné o zasílání dat k soutěžím, především v případě následných realizací. Architekt Jaroslav Hulín upozornil na nový problém architektonických soutěží. Jakkoliv je v soutěžním řádu možnost ve výjimečných případech některou cenu či odměnu v soutěži neudělit nebo ceny rozdělit jiným způsobem, tak v roce 2017 pouze 51 % soutěží udělilo všechny ceny a odměny dle předpokladu. V 31 % soutěží pak bylo rozděleno méně peněz na ceny a odměny, než bylo připraveno.

Petra Trambová, radní města Písku a architektka, představila zkušenosti s AS z poslední doby – Písek má nejvíce vypsaných soutěží na počet obyvatel ze všech měst ČR, ale pouze 20% bylo zatím realizováno. Upozornila na problém, kdy autor návrhu si sežene „někoho jiného s razítkem“, což je pro další postup velmi rizikové. Je to varování pro autorizované osoby, že za použití svého razítka ručí! Představila též architektonickou soutěž na III. etapu rekonstrukce Sladovny, kde byl pouze jeden jediný účastník. V následné debatě přítomní architekti upozornili, že je od účasti odradil zejména požadavek na již realizovanou rekonstrukci v investiční výši alespoň 50 mil. Kč.

JOSEFSKA 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371

IČO
DIČ

Radmila Fingerová v závěru navrhla neuvádět nabídky cen projekčních prací při odevzdání soutěžního návrhu a zdůraznila, že pro zdar realizace je nutná shoda závislé a nezávislé části poroty a odborníků s místní znalostí v porotě. V odezvě bylo namítnuto, že nezávazné cenové nabídky umožňují zadavateli nastavit cenu obvyklou do jednacích řízení bez uveřejnění.

Petr Lešek před započítáním debaty upozornil na malý dopad před 3 lety přijaté Politiky architektury a stavební kultury, nepřehlednou osvětu, stále nevydanou plánovanou dotaci na ceny v architektonických soutěžích ze strany MMR a plán ACE na sdílení dobré praxe a vydání celoevropského vzoru pro soutěžní podmínky architektonických soutěží.

Debata

K dotacím bylo v úvodu konstatováno, že právě krátké lhůty dotačních titulů a obvykle nemožnost započítat náklady soutěže do uznatelných nákladů brání řadě soutěží. Štěpán Mančík z univerzitního centra energeticky efektivních budov ČVUT vznesl dotaz, jak reagovat na zoufání malých obcí ohledně požadované částky na ceny a odměny a jak zapojit úspornost do hodnocení soutěžních návrhů. Petr Lešek upozornil na proběhlé soutěže i v malých obcích (Planá u Mariánských Lázní, Starý Plzenec, Máslovice, Čkyně...). U hodnocení úspornosti pak na problém nedostatku kvalitních expertů do porot. Hovořilo se též o závazných podmínkách oproti doporučeným v návaznosti na rozhodnutí ÚOHS ve věci soutěže na expozici Národního muzea – závazné podmínky musí být 100 % dodrženy, což brání šanci na inovativní řešení. Náměstek primátora Jablonce nad Nisou Lukáš Pleticha oponoval důrazem na závazné podmínky v případě techničtějších zadání (dopravní terminál). Sdílel též, že ČKA má negativní pověst ve Svazu měst a obcí.

Petra Kunarová upozornila na nereálně nízké odhady investic v soutěžních zadáních, od nichž se počítají i ceny projektů.

Yvette Vašourková navrhla směřovat ke snížení poměru nezávislých odborníků porotců v porotách s odvoláním na francouzský model (třetina architektů, třetina uživatel a třetina investor). Přineslo by to podle ní lepší přijetí výsledků.

Petr Pelčák také upozornil na nízké odhady investičních nákladů, dále na příliš úzkou zaměřenost odborných expertů (zde zmínil soutěže na nábřeží Svratky v Brně, na nemocnici v Hradci Králové a fakultu na Albertově) a na tvrdé podmínky v SoD na projekt. U expertů doporučuje odborníky s celkovým a aktuálním přehledem v dané oblasti (povodně, nemocnice, laboratoře) i třeba ze zahraničí.

Petr Lešek vyjádřil názor, že odhad investic, kvalitu a rozsah expertních posudků, stejně jako nastavení smluv na projekty, mají kontrolovat porotci. Ti úlohu znají nejpodrobněji a za soutěžní podmínky spoluročí podpisem. Upozornil, že v případě soutěže do Ústí nad Labem nízkou limitní výší ceny projektu schválili konkrétní architekti v porotě.

Petr Pelčák doporučil, aby se jím zmíněné problémy řešily systémově, porotce to dle jeho názoru časově nezvládnou.

David Mikulášek se vyslovil proti snižování počtu nezávislých odborníků. Více závislých by podle něj vneslo i více lokální politiky do rozhodování a méně odborného nadhledu.

S tím souhlasila i Zuzana Hamanová a Radek Kolařík.

Igor Kovačević komentoval problém expertů. Zvažoval, zda požadavek znamená vybrat jednoho experta, který vnímá problém i ze strany architektury a dokáže tomu výstup uzpůsobit, nebo široký tým expertů s rozsáhlým výstupem. Upozornil dále, že dle jeho znalosti organizátora se finance vyčleněné na experty v soutěžích nevyčerpávají a porotci experty nepožadují.

Štěpán Špoula zmínil, že IPR řeší problém s požadavkem ceny údržby veřejných prostranství tak, že si vytváří vlastní jednotkové ceny na m² určitého povrchu a od soutěžících požaduje pouze výměry.

Matěj Žaloudek, asistent radní MHMP Petry Kolínské, se vyslovil pro paritu závislé a nezávislé části, tedy sudý počet porotců, aby se museli dohodnout. Upozornil též na problém soutěží, kde se neudělí 1. cena. Výsledky takových soutěží se velmi špatně prosazují dále. Zmínil příklad Štvanice. Upozornil též na riziko častého opakování některých porotců.

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371

IČO
DIČ

Petr Lešek vyslovil názor, že neudělování 1. cen a neudělování některých cen či odměn jsou dva různé problémy, přičemž neudělování 1. cen je závažný problém pro možnou realizaci soutěže. Zmínil též, že ČKA porotce pouze doporučuje na vyžádání zadavatele a to je cca v 10% případů. Nemůže kritizovat porotce vybrané zadavatelem, maximálně upozorňovat na soutěžní část jejich CV na webu ČKA.

Petra Kunarová uvedla, že při svém pracovním pobytu v zahraničí se s neudělením 1. místa nesetkala.

Petr Velička podpořil udělování 1. míst. V případě soutěže na nábřeží Svratky vyslovil pochybnost o kvalitě expertního posouzení povodňového stavu.

David Mikulášek uvedl, že v případě soutěže nábřeží Svratky bylo expertní posuzování velmi podrobné a rozsáhlé.

Igor Kovačevič upozornil, že posuzování nemůže být svázané, musí umožňovat určitou volnost, jinak bude formální.

Karin Grohmannová z MOBA upozornila, že neudělování cen a odměn v soutěžích požadují právě porotci architekti. Závislá část je mnohdy takovým požadavkem překvapena.

Michal Schwarz, městský architekt Benešova, upozornil, že k neudělování cen a odměn v soutěžích se již vyjádřil Stavovský soud. V případě soutěže na předprostor Lázní Aurora v Třeboni přednesl názor, že porota měla předmět soutěže rozdělit na dvě (exteriér a interiér), nikoliv udělovat v jedné soutěži dvě 2. místa.

Petr Velička zmínil, že v Třeboni, stejně jako u velkého počtu soutěží, je vyjednávání o soutěži se zadavatelem velmi náročné a výsledky jsou kompromisem.

David Mikulášek uvedl svůj názor, že porota má právo některé ceny neudělit a není možné jí ho upírat. Zmínil též, že podle něj uplynulý rok bylo cca jen 20% v otevřených a 50% v užších soutěžích návrhů kvalitních. Je to podle něj aktuálním dostatkem práce na trhu, což znamená menší zájem zavedených kanceláří o soutěže.

Petr Lešek upozornil na srovnání s Německem a Rakouskem od Pavla Martinka, podle něhož architekt v ČR věnuje 3x více času na komunikaci s úřady, než v sousedních zemích. Velkou část své pracovní doby tak tráví úřední prací a o to menší čas může věnovat vlastnímu projektování včetně soutěží.

Radek Kolařík zdůraznil, že porotce musí být ve své práci pečliví, vážit si práce soutěžících. Nebýt jen tím, kdo se dostaví pouze na hodnotící zasedání poroty a nevěnuje se přípravě soutěže.

Igor Kovačevič doplnil, že architekt porotce by měl zdůraznit pro neodbornou část poroty množství práce za každým soutěžním návrhem. Podpořil názor, že neudělování 1. cen výrazně poškozují další postup po soutěži. Zdůraznil, že stále musíme mít na paměti, že architektonické soutěže jsou nejlepším způsobem zadávání projektů. Upozornil na problém uzavření trhu architektonických služeb v Německu, kde jsou skoro jen vyzvané soutěže přes reference, což diskriminuje mladé začínající a vede k „zatvrdnutí architektů v jednom typu budov“. V rámci Evropy je ČR poměrem otevřených soutěží vůči vyzvaným (nikoliv celkovým počtem soutěží) jednoznačně vepředu. Uchraňme si tuto kvalitu, vždyť většina kvalitních ateliérů začínala právě díky vítězství v soutěži (HŠH, A69, ...) a stále to naštěstí platí.

Vladimír Sitta oponoval názoru, že se v zahraničí vždy udělují 1. místa.

Tomáš Zdvihal zmínil soutěž na ZŠ Líbeznice, která měla i přes účast pouze 4 návrhů udělenou 1. cenu a jednoznačně to pomáhá v jednání o dotaci na stavbu a v jejím prosazování. U stavby, která byla sice na prvním místě, ale s 2. nebo 3. cenou, by to šlo daleko obtížněji. Smyslem ale je stavět kvalitní stavby na základě architektonických soutěží.

Petra Kunarová uvedla, že nižší účast kvalitních týmů v soutěžích může být i díky nepřesvědčivým soutěžním podmínkám – krátký čas, nízké ceny, málo kvalitní zadání.

Tomáš Veselý uvedl svoji zkušenost s prosazováním soutěží. Je náročné získat pro soutěž zadavatele, pokud se mu současně architekti podbízejí sliby nízkých investičních nákladů, cen projektu a nereálných termínů.

Petra Trambová upozornila, že prosadit soutěž ve vedení města složeném převážně z nearchitektů je velmi náročné a to i v její finanční stránce.

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371

IČO
DIČ

Petra Kunarová upozornila na výhodu architektonické soutěže při prezentaci záměru směrem k veřejnosti. Jan Světlík pochválil připravenost soutěže na Lázně Bělohrad, včetně možnosti pokládat dotazy na prohlídce – ty jsou pak dle Tomáše Veselého včetně odpovědi jednoduše zaprotokolovány a přístupné všem, není důvod se jim bránit.

Petr Velička zdůraznil potřebu korektního chování a velkorysosti soutěžících. Každá problematická soutěž, zejména v prostředí ČR, kde jich není mnoho, má velký dopad ve svém regionu. Takto má aktuálně negativní vliv soutěž na náměstí ve Velkém Meziříčí.

V závěru se debata dotkla i prezentovaných modelů užší soutěže a soutěžního dialogu. Igor Kovačević a Štěpán Špoula doporučují používat všechny druhy soutěží dle specifik zadání. Igor Kovačević nadto doporučil nastavit interní pravidla ČKA pro použití soutěžního dialogu a užší soutěže (např. z výše investice, aby byly „zastropené“ výši investice, nad kterou by ČKA doporučovala Soutěž o návrh). Petr Velička a Petr Lešek si dovolili upozornit na riziko soutěžního dialogu, které může vést k nižšímu důrazu na kvalitní přípravu zadání.

Závěr

Architektonické soutěže se drží dobrého vzestupného trendu. Ve srovnání s Evropou máme stále výrazně malý počet soutěží (až 10x nižší), ale velké procento otevřených soutěží. Většímu počtu pomůže používání nových variant soutěží – užší soutěž o návrh, soutěžní dialog, ale musíme pečlivě dbát na přiměřenost kvalifikačních podmínek v těchto případech, aby se nebránilo inovacím a začínajícím autorům. Přetrvává problém s dotacemi, které architektonickým soutěžím brání, a s malou informovaností a předsudky zadavatelů. Stejně tak je stále důležité zlepšovat kvalitu porotců, aby byli pečliví a poctiví. Kvalitní porota je klíčový aktér architektonické soutěže. Z architektonických soutěží stále chybí hodně dat a jejich propagace vážne.

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ